

ЦИФРОВИЙ БАНКІНГ У СІЛЬСЬКІЙ МІСЦЕВОСТІ ТА ВІДДАЛЕНИХ РЕГІОНАХ УКРАЇНИ: ПОДОЛАННЯ РОЗРИВУ У ФІНАНСОВІЙ ІНКЛЮЗІЇ

Здоровий М.П., здоб. ступ. PhD,
Науковий керівник - канд. екон. наук, доц. **Горох О.В.**
Державний біотехнологічний університет

В умовах швидкої цифровізації економіки доступ до фінансових послуг стає критично важливим фактором соціального та економічного розвитку. Разом із тим, жителі сільських територій часто залишаються поза сучасною фінансовою інфраструктурою. Ця стаття присвячена аналізу проблем доступу до банківських послуг у сільській місцевості України та визначенню ролі цифрового банкінгу у подоланні фінансової ізоляції [1].

Проблеми доступу до банківських послуг у сільській місцевості України. Насамперед селяни стикаються з фізичною віддаленістю від банківської інфраструктури. У багатьох невеликих громадах взагалі немає відділень або банкоматів, дорога до найближчого міста може займати кілька годин. Це породжує так звані «банківські пустелі» і змушує людей користуватися лише готівкою. Друга проблема - обмежене покриття високошвидкісним інтернетом. Хоча за останні роки покриття швидкісним мобільним та фіксованим інтернетом значно зросло, у третині сіл усе ще немає стабільного доступу до мережі, що обмежує можливості використання онлайн-банкінгу. Третьою перепорою є низький рівень цифрової та фінансової грамотності. Люди старшого віку бояться користуватися мобільними додатками, не знають, як захищати свої дані, і побоюються шахрайства. Разом ці фактори спричиняють значний розрив у фінансовій інклюзії між містом та селом.

Таблиця 1 - Основні проблеми доступу та відповідні цифрові рішення

Проблема	Цифрові рішення
Фізична віддаленість та відсутність відділень/банкоматів	Онлайн-банкінг, мобільні застосунки, дистанційне відкриття рахунків, віддалені клієнтські центри
Обмежене інтернет-покриття	Інвестиції у розбудову широкопasmового інтернету та мобільних мереж 4G/5G, офлайн-функції додатків
Низький рівень цифрової та фінансової грамотності	Програми цифрової та фінансової освіти, навчальні курси для пенсіонерів, спрощені інтерфейси банківських застосунків

Роль цифрових технологій у розв'язанні проблем. Цифровий банкінг дає змогу подолати географічні бар'єри. Мобільні застосунки та інтернет банкінг дозволяють відкривати рахунки, здійснювати перекази, сплачувати комунальні послуги та отримувати кредити без особистого відвідування відділення. Сучасні банки впроваджують дистанційну ідентифікацію клієнтів, використання електронного паспорта «Дія» та системи BankID, що робить доступ до послуг простим і швидким. Цифрові моделі, як у monobank, дозволяють клієнтам

обслуговуватися лише зі смартфоном. Для користувачів з обмеженими можливостями створюються адаптивні інтерфейси, впроваджуються ліміти та сповіщення, що підвищують довіру і безпеку.

Підвищення цифрової та фінансової грамотності. З 2019 року Мінцифри реалізує загальнонаціональну програму “Дія.Цифрова освіта”, яка через онлайн-курси і офлайн-хаби навчає громадян цифрових навичок. За 4 роки частка українців, що не мають елементарних дигітальних умінь, скоротилася з 15% до 7% - це свідчить про ефективність освітніх кампаній у тому числі в сільській місцевості. Окрім держави, у просвітництво інвестують і банки. Провідні фінустанови України запустили власні проекти фінансової грамотності, націлені на різні аудиторії. Прикладом, ПриватБанк спільно з НБУ та фондом «Життєлюб» навчає пенсіонерів користуватися онлайн-банкінгом у рамках курсу “Фінансова мудрість”, UKRSIBBANK розробив онлайн-курс “Know Your Finance”[4]. Такі ініціативи допомагають подолати психологічний бар’єр перед цифровими послугами у старшого покоління та сільських мешканців, які раніше не користувалися інтернетом. Нові правові рамки дозволяють створювати спеціалізовані банки фінансової інклюзії та розвивати поштовий банкінг на базі Укрпошти, що забезпечує надання базових фінансових послуг у кожному селі.

Міжнародний досвід. Практика інших країн демонструє ефективність комплексних підходів. У США поширення фінтех сервісів і мобільних банків сприяє обслуговуванню клієнтів у «банківських пустелях», проте без розширення інтернет мереж ці рішення малоефективні. Індія здійснила революцію у фінансовій інклюзії, поєднавши масове відкриття рахунків із біометричною ідентифікацією через систему Aadhaar та платформу UPI. Європейські країни мають високий рівень проникнення інтернет банкінгу, але для сільських регіонів на сході ЄС усе ще потрібні інвестиції в інфраструктуру і просвітницькі програми [6]. Поштові банки у Франції та Італії забезпечують фінансові послуги там, де відсутні традиційні відділення.

Таблиця 2 - Порівняння підходів до цифрового банкінгу

Аспект	Україна	США	Індія	ЄС
Банківська інфраструктура	відсутність відділень, цифрові банки	банківські пустелі, онлайн-банки	кіоски-банки, Jan Dhan	поштові банки, базові рахунки
Інтернет-покриття	90% домогосподарств, є прогалини	нерівне покриття, Wi-Fi хаби	широке мобільне покриття, дешеві тарифи	майже 100% 4G/5G північ, нижче південь
Освітні програми	Дія.Цифрова освіта, курси для пенсіонерів	фінансова освіта у громадах	масові курси грамотності, UPI тренінги	європейські програми, навчання літніх
Ідентифікація	BankID, Дія, eID	дистанційна KYC, соціальні номери	Aadhaar, біометрія	eIDAS, електронні ID

Цифровий банкінг є ключовим інструментом для забезпечення фінансової інклюзії в селах та віддалених регіонах. Український досвід останніх років

демонструє, що поєднання сучасних технологій з проактивною державною політикою може суттєво звузити розрив між “банківським” і “небанківським” населенням. Завдяки спільним зусиллям уряду та бізнесу дедалі більше сільських мешканців отримують доступ до базових фінансових послуг: від відкриття рахунку до отримання пенсії на картку. Показово, що вже понад 70% українських клієнтів банків регулярно користуються мобільним банкінгом - це свідчить про зміну фінансової поведінки навіть поза межами мегаполісів. Цифрові сервіси дозволили охопити категорії населення, які історично були виключені з банківської системи і тим самим підвищити рівень їх економічної включеності.

Водночас, перехід до цифрового банкінгу не усуває автоматично всі бар’єри. Необхідно продовжувати роботу над усуненням цифрового розриву – розширювати інтернет-мережі, забезпечувати доступність пристроїв і навчати населення цифрової грамотності. Без належного покриття та навичок навіть найпрогресивніші фінтех-рішення можуть залишитися невикористаними. Важливим фактором є й підвищення довіри: слід захистити користувачів від кіберризиків, спростити інтерфейси для літніх людей, надавати якісну підтримку клієнтам-початківцям. Лише за виконання цих умов цифровий банкінг повністю реалізує свій потенціал як місток до фінансової інклюзії. Перші результати в Україні обнадійливі - рівень безготівкових платежів і охоплення банківськими послугами стабільно зростає, а розрив між містом і селом поступово скорочується. Цифрові технології, підкріплені освітніми та інфраструктурними ініціативами, здатні забезпечити доступ до фінансових послуг для кожного українця, незалежно від місця проживання, що є невід’ємною передумовою сталого економічного розвитку та соціальної справедливості.

Інформаційні джерела:

1. Банківські продукти для кожного: як цифровий банкінг допомагає подолати бар’єри фінансової інклюзії / Banker.ua. 16.07.2025. URL: <https://banker.ua/uk/projects/yak-cifrovij-banking-dopomagaye-podolati-baryeri-finansovoi-inklyuzii/>
2. Майже 7 тис. соцзакладів у сільській місцевості підключені до інтернету / Рахункова палата. 22.12.2022. URL: <https://rp.gov.ua/PressCenter/News/?id=1464>
3. Близько 6 млн громадян у сільській місцевості не мають доступу швидкісного інтернету – Мінцифри / УНН. 09.12.2020. URL: <https://unn.ua/news/blizko-6-mln-gromadyan-u-silskiy-mistsevosti-ne-mayut-dostupu-shvidkisnogo-internetu-mintsifri>
4. Банки фінансової інклюзії: новий фінансовий шанс чи вразливість для України / SPEKA. 13.06.2025. URL: <https://speka.ua/life/banki-finansovoyi-inklyuziyi-v-ukrayini-sans-ci-rizik-9wmnr0>
5. На “ти” з інтернетом: дослідження цифрових навичок українців / Mediamaker. 13.12.2023. URL: <https://hromada.gov.ua/research/cifrova-gramotnist-v-ukrayini-2023>

6. Urban-rural Europe – digital society / Eurostat. URL: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Urban-rural_Europe_-_digital_society

7. Promoting Rural Financial Well-Being and Inclusion / Urban Institute. URL: https://www.urban.org/sites/default/files/2024-05/Promoting_Rural_Financial_Well-Being_Inclusion.pdf

8. Nordic banks go digital / Bank of Finland Bulletin. URL: <https://www.bofbulletin.fi/en/2018/2/nordic-banks-go-digital/>

МЕХАНІЗМ ПІДВИЩЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ СТІЙКОСТІ АГРОПРОМИСЛОВОГО ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Іманли Ельмір Асеф огли, здоб. ОС «магістр»
Науковий керівник - канд. екон. наук, доц. **Шовкун-Заблоцька Л.В.**
Державний біотехнологічний університет

Сучасні реалії функціонування агропромислового комплексу України характеризуються глибокими трансформаційними викликами, обумовленими воєнним станом, порушенням логістики, нестабільністю валютного ринку, зміною структури попиту та дестабілізацією інвестиційного клімату. Водночас на аграрний сектор покладено місію забезпечення продовольчої безпеки країни, збереження зайнятості на селі та підтримки експортного потенціалу. За таких умов зростає необхідність у формуванні ефективного механізму економічної стійкості підприємства, здатного забезпечити не лише збереження, а й відтворення економічного потенціалу суб'єкта господарювання [1].

Економічна стійкість агропромислового підприємства розглядається як комплексна здатність до адаптації, стабільного функціонування та розвитку в умовах зовнішніх і внутрішніх ризиків. До основних загроз в умовах воєнного стану належать: підвищення собівартості, дефіцит оборотних коштів, зниження доступності кредитів, перебої з постачанням ресурсів, а також невизначеність щодо збуту продукції. За таких умов важливо не лише визначити вразливі точки, а й розробити систему дій з підвищення адаптивності, зниження залежності від критичних ресурсів та зміцнення фінансової стабільності [2].

Механізм підвищення економічної стійкості аграрного підприємства повинен бути гнучким, багаторівневим і стратегічно орієнтованим. Його ключовими складовими є: - реінжиніринг фінансово-економічної структури підприємства з акцентом на оптимізацію витрат; - формування резервних фондів та розподілення ризиків через диверсифікацію; - залучення державної підтримки, грантів, пільгового кредитування; - інтеграція цифрових рішень, що забезпечують облік, планування та антикризове управління; - участь у міжнародних партнерських програмах, що створюють додаткові можливості для відновлення та зростання [3; 4].